

Weidevogels

Successen in Rijn, Vecht en Venen

Niet overal zijn de resultaten even goed, maar in het werkgebied van BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen groeien de aantallen weidevogels. René Faber, veldcoördinator, is enthousiast over de resultaten en de inzet van de boeren. Hij legt uit welke veranderingen de laatste jaren zijn doorgevoerd. “Het aantal agrariërs dat meedoet aan het weidevogelbeheer is de afgelopen jaren tot zo’n 170 gegroeid, zie tabel. We kunnen in het voorjaar meer greppels en weilanden onder water zetten (plas-dras genoemd). Hier kunnen de weidevogels als ze na de voorjaarstrek aankomen, eerst op krachten komen, voordat ze gaan broeden. De boeren voeren meer ‘zwaar beheer’ uit. Dat wil zeggen dat de boeren gezamenlijk zorgen dat het landschap en het beheer ervan voldoet aan de verschillende eisen die weidevogels stellen. We bouwen voldoende lange rust-

periodes in op percelen waar veel vogels broeden. Daar wordt niet bemest of gemaaid. Lukt dat niet, dan zorgen we dat de individuele nesten worden beschermd. En we voorkomen dat er bovenmatig wordt gepredeerd. We spelen steeds meer in op wat er in het veld gebeurt. We zien dat de winters zachter worden en de groeiseizoenen dus langer. Daardoor staat het gras begin juni, als er veel weidevogelkuikens zijn, vaak veel te hoog en te dicht. De kuikens kunnen daar niet doorheen om voedsel (insecten) te verzamelen. Laat maaien helpt daar niet tegen. Daarom doen steeds meer boeren aan voorbeweiding met daarna een rustperiode. Dat betekent dat in het voorjaar eerst de koeien het gras kort vreten en dan van het land afgaan, zodat tegen de tijd dat er kuikens zijn, het gras nog niet zo hoog en dicht is.”♥

Deelnemers weidevogelbeheer BoerenNatuur, Rijn, Vecht & Venen 2016 - 2023

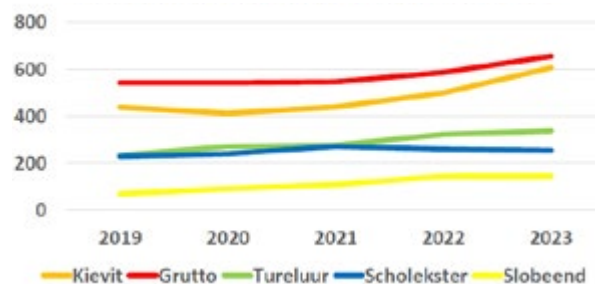
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
deelnemers met Weidevogelbeheer	124	126	137	152	155	155	159	165
deelnemers met plas-dras	7	9	18	32	37	51	57	71
% deelnemers WVB met plas-dras	5,65%	7,14%	13,14%	21,05%	23,87%	32,90%	35,85%	43,03%

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
hectares weidevogelbeheer	2241	2283	2480	2715	2793	2793	2927	2886
hectares plas-dras	10,3	10,7	15,9	17,4	19,9	21,7	25,3	30,7
% plas-dras	0,46%	0,47%	0,64%	0,64%	0,71%	0,78%	0,86%	1,06%
aantal plas-drassen	10	13	31	54	62	81	96	108

Bron tabel en figuren: René Faber

‘Het vraagt nogal wat kennis en kunde van de boeren. Het is vakmanschap om het melkveebedrijf zo te beheren, dat de weidevogels er optimaal van mee profiteren.’

Beheermonitoring RVV 2019-2023

Aantal broedparen van enkele weidevogelsoorten in het werkgebied van BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen.

De grafiek toont het aantal broedparen, geteld in april. In mei worden de weidevogelgezinnen geteld, dus met kuikens. Voor een stabiele populatie weidevogels moet tenminste 65% van de kuikens volwassen worden. In de afgelopen zeven jaar lag het percentage kuikens dat volwassen werd tussen 69% en 83%, behalve voor de jaren 2018 en 2020. Dat waren dramatisch droge jaren voor de weidevogels, met respectievelijk 57% en 49% volwassen kuikens.

De tureluur weet zich al jaren goed te handhaven in het Groene Hart.

Weidevogels

Experimenten in De Wilck

De Wilck is een Natura 2000 reservaat bij Hazerswoude van zo'n 120 ha. Het is ingericht als vogelreservaat ten tijde van de ruilverkaveling. Omdat van oudsher de boerderijen alleen langs de Rijn stonden, werden de verst gelegen percelen weinig bemest en heerste er rust. Het gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied voor de kleine zwaan en de smient. In 1997 werden er nog 262 kleine zwanen geteld, in 2021 nog elf, en in de afgelopen winter ('23/'24) geen enkele. De reden: jaren geleden bleven er veel resten van suikerbieten achter in de polder, waar de kleine zwaan van profiteerde. Voor vogelaars een bijzondere soort. Er zijn maar enkele tienduizenden kleine zwanen op de wereld, die steeds min-

der gebruik maken van ons land om te overwinteren. Wel overwinteren duizenden smienten in De Wilck.

Een raadsel was waarom kievit, tureluur en scholekster wel stabiel zijn in De Wilck, maar de grutto achteruit gaat. Johan van der Have, teamleider Groen en natuur bij Vogelpark Avifauna, vertelt over het onderzoek dat in 2022 en 2023 plaats vond. Pot- en plakvallen wezen uit dat er voldoende insecten in het gebied zijn. Het grasland is door het lage bemestingsniveau verschaald, waardoor er voor de kuikens weinig dekking is in de vorm van hoog gras. En een gebrek aan dekking is een probleem als er allerlei predatoren zijn. Uit het onderzoek bleek dat er genoeg eieren uitkomen, maar dat er maar weinig kuikens vliegvlug werden. Camera's wezen uit dat kraaien, buizerds, meeuwen,

vossen en huiskatten regelmatig een hapje kwamen halen. Eén van de buizerds broedt net buiten De Wilck en predateert op mollen, maar ook op weidevogelkuikens in het gebied. Omdat bejagen of verjagen niet mag, zijn andere methoden geprobeerd. Een opgezette oehoe is gebruikt om de buizerds te vangen, zodat ze van een zender konden worden voorzien. Bij het nest is een camera geplaatst om te volgen welke prooien ze aandroegen en waar ze de prooien hadden gevangen. Er zijn vossenrasters geplaatst in een klein deel van De Wilck, maar die helpen niet tegen vogels. Er blijkt veel predatie te zijn, met name op jonge kuikens. Om de kuikens wat meer dekking van hoger gras te geven, heeft Staatsbosbeheer het waterpeil in de winter aangepast en meer bemest.

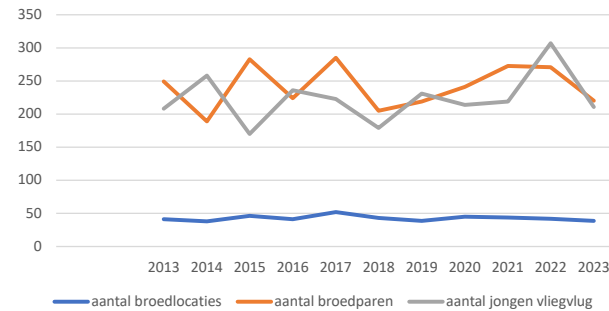
Weidevogels

Succesvolle bescherming van de zwarte stern

In Noord-West-Utrecht is al 25 jaar de Werkgroep zwarte stern actief. Van nature broedt de zwarte stern op drijvende waterplanten, vooral de krabben-scheer. Toen bleek dat het helemaal niet goed ging met deze sierlijke vogels, begon de Werkgroep zwarte stern van BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen in 1995 met de bescherming van 63 broedparen door vlotjes midden in watergangen te plaatsen. In dat jaar werden acht kuikens vliegvlug. De afgelopen jaren groeide het aantal locaties waar de vlotjes werden neergelegd en wordt de bescherming effectiever. Zo worden er om een deel van de nesten hekjes geplaatst, om te zorgen dat predatoren, zoals roofvogels en meeuwen, de kuikens niet kunnen bereiken of dat de vlotjes door andere vogels worden bezet.

Het broedsucces kan per jaar verschillen, maar langjarig brengt een paartje gemiddeld één jong groot. En dit is voldoende om de populatie gestaag te laten groeien. In 2023 waren op 39 locaties vlotjes bezet. Hier broedden 220 broedparen.

Broedsucces zwarte stern

Het broedsucces van de zwarte stern in het werkgebied van BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen 2013-2023. De tegenslag in 2023 is het gevolg van de predatie van 19 broedparen op één locatie. Bron: BoerenNatuur Rijn, Vecht & Venen.

^ Zwarte stern

< De argusvlinder was vroeger algemeen, maar het laatste decennium snel aan het verdwijnen. In 2023 is nog geen 2% over van de populatie uit 1992. De oorzaak is nog onbekend. Eén van de plekken waar de argusvlinder het nog goed doet is de Bovenkerkerpolder. Hier is het beheer van graslanden, slootkanten en bermen speciaal op de argusvlinder gericht.